

Gransspråksförståelse

Pierre JANIN, DGLFLF

Gransspråksförståelse är ett gammalt kommunikationssätt mellan människor som talar olika språk. Det är på samma gång en mycket innovativ metod att träna språk på, på annorlunda sätt än de traditionella.

Vid språkträning genom gransspråksförståelse gäller det att skilja på två mycket olika språkliga kompetenser: förståelsen (läsa, lyssna) från produktionen (tala, skriva). Det är förståelsen som tränas: att lära sig förstå ett språk skrivet eller talat, eller flera närbesläktade språk eftersom de har mera gemensamt än vad som skiljer dem åt. Inte bara orden, utan kanske också meningsbyggnaden och kulturella referenser är ofta gemensamma. På så sätt kan flera språk som studeras samtidigt förklara varandra och ge en sorts « global kompetens » att närma sig nya språk.

Detta är en snabb metod – några tiotal timmar räcker för att lära sig den – och samtidigt överförbar: När man har lärt sig att gissa kvalificerat vad gäller språk som liknar ens eget/egna, kan metoden tillämpas på mera avlägsna språk för att tillåta förståelse av dem, låt vara partiellt.

Vilken är gransspråksförståelsens pedagogik? Man kan försöka förstå texter på delvis eller föga kända språk, men som i alla fall är besläktade med ens eget/egna språk, med hjälp av dels likheterna mellan språken, dels sammanhanget vari texten hör hemma (och av ens tidigare erfarenhet av liknande situationer och ens kulturella repertoar). Genom dessa texter som kan bli allt längre och mer komplicerade, gör den studerande framsteg genom att utveckla sin förmåga att avkoda texternas mening, med mer och mer sofistikerade och effektiva strategier. Dessutom kommer man snabbt att göra sig av med hämningar som steriliserar ens tillgång till språk, så att man till slut får lust att uttrycka sig på det nya språket, vilket inledningsvis inte alls varit ett mål med träningen. Att *vilja* tala språket i stället för att *föväntas* göra det – där är en skillnad som förklarar mycket av metodens framgång.

Understrykas bör att gransspråksförståelse bygger på en särskild kommunikationsetik som är intressant av två skäl. När var och en kommunicerar med andra på sitt eget språk utvecklas ett speciellt ömsesidigt lyssnande; dels rent språkligt naturligtvis, men även i en vidare bemärkelse, genom en respektfullare inställning till varandras synsätt. Ingen av samtalsparterna begränsas i sin uttrycksförmåga för att hon måste ta tala på den andras språk, eller föra diskussionen på ett tredje språk. Däri ligger en annan fördel med gransspråksförståelsen, att inte behöva gå via ett globalt språk – främmande för båda parter – som genom att det används, hänvisar vars och ens språk till periferin. Gransspråksförståelsen sätter ett verktyg i handen på mångspråkigheten och ger den effektivitet och dignitet i det att den förespråkar en viss jämlikhet mellan språken. Och modersmålet är ju människans mest sofistikerade väg att uttrycka sin inre värld, sin identitet.

Men trots att gransspråksförståelse i sig är intressant och att metoden är närmast mirakulöst effektiv, är det svårt att sprida den. Den stöter på två stora svårigheter; dels passar den dåligt ihop med traditionell språkträning, dels saknas utbildade lärare, kapabla att anpassa metoden till olika grupper eller institutioner som vill ta den till sig. Dock finns en stabil grund numer i det globala nätverket REDINTER med mål att sprida gransspråksförståelsen som träningsmetod. I detta nätverk ingår de flesta europeiska forskare inom området. Dess mål är

att ta fram djupare kunskap om metoden och hur den kan läras ut, att samla information om alla aktiviteter som bedrivs inom området och slutligen att utbilda lärare/tränare, vilket är en nödvändig startpunkt för att kunna sprida metoden.

I globaliseringens tidevarv ställer sig många frågan om vi måste övergå till ett globalt språk, med följden att alla andra språk och kulturer marginaliseras och vi går miste om mångfalden av synvinklar på verkligheten. Är det inte bättre att ge var och en verktyg att använda och steg för steg lära sig flera språk? Att *lära sig att lära sig* språk, där ligger grannspråksförståelsens mål: Det är för morgondagens världsmedborgare som metoden kommer att visa sin nytthet, men utan tvivel också sin nödvändighet.

Några träningsmetoder för grannspråksförståelse

- *EuRom4, méthode d'enseignement simultané des langues romanes*, 1997, Florence : La Nuova Italia Editrice ; responsable : Claire BLANCHE-BENVENISTE (coord.). Épuisé ; va être repris, sous une forme entièrement actualisée : *EuRom5* ; le catalan sera ajouté aux quatre langues initiales : espagnol, français, italien, portugais (parution prévue en 2009-2010).
- *Galatea-Galanet* ; responsable : Christian DEGACHE (coord.) ; Plate-forme (projet européen Socrates Lingua, 2001-2004) ; contact : galanet@u-grenoble3.fr ; site : <http://www.galanet.be/>
- *Itinéraires romans* ; responsable : Union latine, direction promotion et enseignement des langues ; site : <http://dpeil.unilat.org/DPEIL/Creation/IR/index.fr.asp>
- *Intercompréhension européenne (ICE)* ; responsable : Éric CASTAGNE ; site : <http://logatome.eu>
- *Programme Euromania* (projet européen Socrates Lingua 2, 2005-2008), conçu et piloté par l'IUFM Midi-Pyrénées. responsable : Pierre ESCUDE, (coord.) ; <http://www.euro-mania.eu/index.php>.